

Проф. др ЖИВОМИР ЂОРЂЕВИЋ
(1922-1994)

Поводом смрти проф. Живомира Ђорђевића, на комеморативној седници Наставно-научног већа на Правном факултету у Београду, одржаној 27. јануара 1994. године, говорили су проф. др Дејан Поповић и проф. др Весна Бесаровић.

Реч проф. др Дејана Поповића

Поштована породицо Ђорђевић, господине Декане, уважене колегинице и колеге,

Чланови Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Београду, остали запослени на овом факултету, као и пријатељи и поштоваоци, састали су се данас да се опросте од свог дугогодишњег колеге, професора и декана Живомира - Жике Ђорђевића и да му одају последњу пошту. Отишао је из наше средине човек који је своме факултету посветио 37 година живота, пролазећи кроз сва универзитетска звања од 1950. до 1987. године. Отишао је професор који је својим делом, али и часним служењем наставничком позиву обележио једно време у век и по дугој историји ове институције.

Професор Жика Ђорђевић родио се у Добрачи, крај Крагујевца, 1922. године. И касније, као професор и декан београдског и крагујевачког факултета, увек се враћао својим коренима и њима се поносио. Имао је урођено господство шумадијског сељака-домаћина, господство које је многим у његовом, али и у данашњем времену недостајало. Животни га је пут довео на студије права 1946. године, да би, по дипломирању са одличним успехом, 1949. године био изабран за асистента за предмет Грађанско право. Године 1956. докторирао је са тезом *Проблем еквивалентности у облигационом праву*. За доцента је биран 1957, за ванредног професора 1961, а за редовног професора 1974. године. Као наставник Грађанског права, изводио је наставу из Облигационог и Наследног права, као и из Ауторског права и права индустријске својине. У периоду између 1967. и 1969. године обављао је функцију продекана за наставу. Када је Правни факултет у Београду основао своје одељење у Крагујевцу, именовано га је за првог управника. По прерастању тог одељења у факултет изабран је за првог декана Правног факултета у Крагујевцу. Не само да је изводио наставу на том факултету, већ је, као његов утемељивач, учинио све да га уврсти на високо место на лествици правних факултета у ондашњој Југославији. Предавао је и на Одељењу Правног факултета у Ужицу, на Правном факултету у Подгорици и на многим другим факултетима и вишим школама.

Сложена питања дисциплина којима се бавио успевао је да изложи на једноставан начин, не излажући се при том ризицима банализације. Био је омиљен међу студентима, нашим најмеродавнијим критичарима. Њиховом пронициљивом оку нису могле избећи овакве његове особине; они су це-

нили и то што им није повлађивао, што се увек трудио да у њима побуди оно најбоље, макар то било и дубоко скривено.

Упознао сам професора Жику Ђорђевића почетком седамдесетих година као студент. Била су то оловна времена, у неким аспектима слична данашњим. У таквим се приликама људи релативно брзо покажу онаквим какви заиста јесу. Ако би човек резонирао на основу претпоставки - а таквом искушењу често нисмо у стању да одолимо - могао би очекивати да ће се он наћи међу онима који су тих година вршили проскрипције на Факултету. Сасвим супротно томе, професор Ђорђевић се упуштао у веома ризичан подухват одбране проскрибованих, макар се и са неким њиховим ставовима није слагао. Демократа по убеђењу, осећао је да се интегритет институције којој је припадао у таквим случајевима мора бранити. Знао је да универзитетски позив, којем је целином свога бића припадао, има смисла само у атмосфери академских и политичких слобода и несебично је устрајавао у њиховој одбрани. Остају запамћене његове речи којима је одговорио ондашњем моћнику који се, запрепаштен супротстављању Жике Ђорђевића оценама које је дао о стању на Правном факултету, позвао на ауторитет политичке функције коју је обављао. "То што си ти може бити свако", рекао му је професор Ђорђевић, "а ја сам професор Правног факултета, што ти никада нећеш постати". Реаговао је одмах, непосредно, а не *ex posteriori*, на напад на кућу којој је припадао, онако као би реаговао да је нападнут и његов дом. У тој његовој реченици видим вертикалу која спаја домаћина из Добраче и угледног професора Београдског универзитета.

Последње две године службовања професора Ђорђевића су и период којем сам са њиме најтешије сарађивао. Када сам у касно пролеће 1985. године, налазећи се у Америци, обавештен да је професор Жика Ђорђевић кандидован за декана и да ме је предложио за продекана, знао сам да је он веома заузет у настави из три предмета у Београду, Крагујевцу и Ужицу и да обављање продеканске функције неће бити само рутинско, већ да ће захтевати мој пуни ангажман. Прихватио сам кандидатуру познајући природу професора Ђорђевића. Када се данас, овом тужном приликом, свде животно биланси, сећања на дане нашег мандата изазивају у мени само лепе успомене. И сада видим мога декана како на свој једноставан и достојанствен начин наступа у ситуацијама у којима је његова интервенција била неопходна. Видим га како лако, често и са хумором, отклања препреке, људску суревњивост и ситничарства оних доконјих, како брани дигнитет институције. Колега продекан Мирко Васиљевић и ја увек смо се у њега могли поуздати. Када се присећам многих детаља из тога времена и из каснијих дана, могу да изрекнем, а молим вас да ми не замерите, да мислим да ме је волео. Ја кажем да сам га поштовао и волео.

Допустите ми, на крају, драга Лепа, драги Мирко и Славко, да поновим оно што и сами знате. Овај се Факултет поноси што је у својим редовима имао таквог човека и професора као што је био ваш муж и отац. Нека му је вечна слава.

Реч проф. др Весне Бесаровић

Професор Ђорђевић је на Правни факултет у Београду дошао 1950. године као асистент, да би завршио универзитетску каријеру као редовни професор Грађанског права и декан нашег факултета. Од педесетих година до свог пензионисања, Професор је изводио све облике наставе из наследног и облигационог права. Од школске 1961/62. почео је да држи предавања и испите из новоуведеног предмета "Право индустријске својине и ауторског права". Обављајући своју наставничку функцију, професор Ђорђевић је несумњиво био један од оних драгих људи непосредних и срдачних, чију смо отвореност и директност у саопштавању, не увек пријатних ствари, дубоко ценили. Сећам се, на пример, седница Наставно-нучног већа које су другог

трајале јер нисмо били спремни да отворено говоримо о проблемима, па смо се интелектуално надметали и исцрпљивали и Професора који је узимао реч и непосредно, са мудрошћу човека који познаје живот, изговарао истине уместо нас, на неки другачији начин, који је импонувао својом храброшћу. Приватни сусрети са Професором били су обојени људскошћу и топлином, сазнањем да је наука и наставнички позив наша мисија, али увек у служби живота и основних етичких принципа. Поштовање према породици, љубав према деци и домаћински однос, несумњиво су биле особине нашег Професора. У свим сусретима се осећала постојаност, пријатељска наклоност, искреност у саопштавању критичких замерки и оно што смо помало у нашем цивилизацијском померању заборавили - доброта.

Професор Ђорђевић је дао низ оригиналних научних радова из опште теорије грађанског права, који заједно представљају један целовит теоријски став аутора, образложен изванредном аргументацијом и обојен одушевљењем за предмет проучавања. Многи ставови професора изазвали су полемике у стручној јавности својом оригиналношћу, али су и отварали пут ка плурализму мишљења, што је за време унисонности био одраз интелектуалне самосвојности и грађанске храбрости. То су били радови о природи субјективних права, оправданости постојања грађанског права као посебне гране права, а нарочито радови посвећени праву својине, у којима, између осталог, стоји да групна својина није правна већ фактичка категорија, да су титулари друштвене својине социјалистичка права лица као субјекти различити од радног колектива који обухвата социјалистичко право лице и појединаца као чланова тог колектива. Ревалоризација ове тезе у условима концепцијских лутања у процесу приватизације и легализације примарно индивидуалистичког приступа у својинској трансформацији предузећа на рачун друштвеног интереса, чини се као крајње занимљив угао посматрања.

Објављивањем уџбеника "Облигационо право" - општи део 1974. године са професором Владаном Станковићем, Професор је, поред стандардних уџбеничких решења, дао и свој приступ који се разликује од уобичајене класификације материје. На тај начин Професор је заокружио свој рад и пружио допринос материји облигационог права.

С посебним задовољством желим да укажем и на трећи фокус интересовања нашег Професора - радове из области ауторског права и права индустријске својине. Први рад, објављен 1965. године, "Појам физиономије и природа објективног ауторског права", један је од првих објављених радова код нас после II светског рата из ове материје, а због свог оригиналног приступа један од касније најчешће цитираних радова. Сличан је случај и са касније објављеним чланцима а у скрипти "Ауторско право и право индустријске својине" је на прегледан и за студенте јасан начин изложена ова материја. Професор је несумњиво био увек високо цењени члан нашег колектива, драг професор и човек, али и посебно заслужан за увођење и формирање физиономије предмета "Индустријска својина и ауторско право", као наставне дисциплине на Правном факултету у Београду, а касније и на Правном факултету у Крагујевцу. Под његовим утицајем предмет се даље развијао, што је омогућило млађим колегама да наставе његов пут и што је са много напора и у дугом трајању, резултирало да ова дисциплина добије своје одговарајуће место у новом наставном плану и програму нашег факултета. У свему што смо до сада постигли и све што будемо урадили на даљој промоцији предмета "Индустријска својина и ауторско право", допринос професора Ђорђевића нећемо никад заборавити.

Овим речима желела бих да се у име Правног факултета у Београду и у своје лично име опростим од драгог нам Професора и да упутим изразе најдубљег саучешћа породици Ђорђевић, уз стихове Д. Максимовић:

"Страшно је заћи у таму
и још не знати пута,
и отуд се не вратити никад.

Још страшније је оном који зна
да је неко отишао тамо
где се по тамп лута.
Страшно је кад се почне гасити и месечина сећања
још страшније је знати да се и она гаси
и да већ на земљи почиње тама”.

Сећање на професора Ђорђевића неће се гасити.